

УДК 332.1

Чернушкіна О.О.¹, Тернавська В.А.²¹ доц. Хмельницького національного університету² студ. гр. БІНЕМЗ-24-1 Хмельницького національного університету

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЮ ГРОМАДОЮ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У сучасних умовах реформування державного управління в Україні ключова роль належить процесу децентралізації, який спрямований на передачу повноважень та ресурсів від центральної влади до органів місцевого самоврядування. Одним з головних складників цієї реформи є формування спроможних територіальних громад, які набувають можливість самостійно вирішувати важливі питання місцевого розвитку.

Діяльність територіальних громад у нових реаліях потребує не лише ефективного керування фінансами, розбудовою інфраструктури та соціальною сферою, а й активної участі громадян у вирішенні питань. Реформа децентралізації створила як нові перспективи для місцевого самоврядування, так і певні виклики, пов'язані з забезпеченням кадрами, фінансовими труднощами та нерівномірністю розвитку.

Поетапне впровадження децентралізації в Україні стало однією з ключових реформ, яка докорінно змінила місцеве самоврядування, і була спрямована на збільшення ефективності управлінських процесів на місцевому рівні.

Актуальність децентралізації пояснюється потребами суспільства у розширенні залученості громадян до управління, забезпеченні якісних адміністративних послуг і покращенні рівня підзвітності в процесах прийняття управлінських рішень. Сучасна концепція децентралізації державної влади є результатом пошуку оптимальної форми організації державного управління і відображає складну боротьбу між різними філософськими, політичними та економічними поглядами [1].

Еволюція децентралізації в Україні – це плавний, проте рішучий перехід від централізованої системи управління до більш результативної та демократичної, де громада стає ключовою ланкою місцевого розвитку. Попри наявні труднощі, децентралізація виявляє значний потенціал для зміцнення демократії, покращення якості публічних послуг та сталого регіонального розвитку.

Виділяють основні аспекти зміни територіальної організації влади:

1. Політичні аспекти децентралізації влади передбачають долучення громад до політичного життя, державного будівництва, підвищення політичної культури населення, формування місцевих політичних еліт та інше.

2. Правові аспекти охоплюють розробку та затвердження законодавчих актів щодо проведення реформ, що спрямовані на втілення принципів децентралізації влади.

3. Соціокультурні аспекти децентралізації влади охоплюють: прищеплення суспільству принципів, норм, традицій та зв'язків демократичних взаємин на рівні влада-громада; активізацію патріотизму та національно-культурного відродження – пробудження «ініціативи мільйонів»; мобілізацію творчої активності населення.

4. Соціально-економічні аспекти децентралізації влади полягають у узгодженні соціально-економічних відносин на місцях, впровадженні політики збалансованого розвитку територіальних громад та територій [2].

Реформа децентралізації сприяла створенню дієвого та максимально близького до людей інституту влади – місцевого самоврядування. Добровільне об'єднання територіальних громад дало змогу новоствореним органам місцевого самоврядування отримати розширені повноваження й можливості, які раніше були доступні лише містам обласного значення. Інтереси громадян, що мешкають на території об'єднаної громади, тепер представляють обрані голова, депутатський корпус та виконавчі органи ради громади, які забезпечують реалізацію наданих законом повноважень в інтересах громади. У населених пунктах, що увійшли до складу об'єднаної громади, права мешканців на місцеве самоврядування та надання послуг гарантують обрані ними старости [3].

У цьому контексті варто підкреслити, що об'єднані територіальні громади, завдяки децентралізації, не лише збільшили свій фінансовий потенціал, але й здобули додаткові важелі для забезпечення економічного поступу.

Реформування системи державного управління в Україні надзвичайно важливим ставить питання результативного функціонування територіальних громад. Здійснення децентралізації націлене не тільки на передачу компетенцій від держави на місцевий рівень, а й на формування нової якості управління, де громада виступає активним і самостійним учасником процесів розвитку.

Роль територіальних громад значно збільшилась: їм дісталася не тільки адміністративна, а й фінансова самостійність, що дає змогу самостійно визначати першочергові потреби, управляти ресурсами та реалізовувати місцеві плани. Водночас, на громади лягає відповідальність за забезпечення належного рівня послуг, створення комфортних умов для життя людей та підтримку місцевої економіки.

У ході реформи на засадах децентралізації територіальні громади здобули велику автономію, яка передбачає не тільки самостійність у прийнятті рішень, а й цілковиту відповідальність за організацію місцевого

розвитку. Керування розвитком громади стало системним, багаторівневим процесом, де поєднуються адміністративні, економічні, соціальні та стратегічні підходи.

Управління розвитком територіальних громад в умовах децентралізації – це процес непростий, проте надзвичайно важливий, що визначає якість життя людей на місцях.

Роль громади – не лише в розпорядженні ресурсами, а й у мобілізації внутрішніх сил, розбудові довіри між владою та людьми, розвитку підприємництва та соціальної сфери. Від ефективності управління залежить майбутнє не тільки окремих громад, а й всієї країни.

У процесі децентралізації територіальні громади стали повноправними учасниками публічного управління, наділеними як ресурсами, так і відповідальністю за розбудову територій. Їхня роль сьогодні – не лише втілювати державну політику на місцях, а й формувати власну модель розвитку, зорієнтовану на потреби людей. Громади стали фундаментом демократичної, самодостатньої та життєздатної України.

Перспективи розвитку територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні – одне з найважливіших питань сучасного державного управління.

Аналіз перспектив розвитку територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні є не просто актуальним, а й стратегічно значущим. Саме від ефективності місцевого управління залежить добробут людей, сталий розвиток регіонів та зміцнення держави в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Радущкий О. Р. Філософські засади децентралізації: поняття й концепції. *Культурологічний альманах*. 2023. № 4. С. 163–168. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.22>.
2. Уховський В. В. Сутність реформування територіальної організації влади. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2023. № 10. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-10-02-16>.
3. Пронько Л., Колесник Т., Гуцол М. Вплив децентралізації на ефективність управління в об'єднаних територіальних громадах України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-62>.